

Nr 247.

Av herrar **Osvald** och **Petersson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en fiskeristyreelse med statens fiskeriförsök m. m.*

Alltsedan år 1881 har frågan om en särskild fiskeristyreelse upprepade gånger varit under utredning, och flera förslag till frågans lösning ha avgivits. I Kungl. Maj:ts till årets riksdag framlagda proposition angående inrättande av en fiskeristyreelse med statens fiskeriförsök m. m. (nr 49) har den föreslagna organisationen i vissa punkter fått en sådan utformning, att vissa ändringar synas vara i hög grad önskvärda.

Sålunda har föredragande statsrådet bl. a. föreslagit, att den nuvarande forsknings- och försöksverksamheten inordnas under den centrala fiskerimyndigheten. I fråga om den verksamhet av denna art, som bedrivs på havsfiskets område, skulle detta innebära, att den hittills fristående hydrografisk-biologiska kommissionen skulle komma att upphöra. För forskningsverksamheten på sötvattens område, som nu är sammankopplad med lantbruksstyrelsens fiskeribyrå, skulle förändringen däremot medföra en något större självständighet än hittills.

Om man bortser från den nuvarande sammankopplingen av forskningsanstalten för sötvattensfisket med lantbruksstyrelsens fiskeribyrå — som torde vara betingad av särskilda skäl — innebär den sålunda föreslagna samorganisationen av forskningsverksamhet med ett centralt ämbetsverk en nyhet — en nyhet, som icke synes vara ändamålsenlig. Föredragande statsrådet framhåller också, att förslaget, av delvis samma skäl som framkommit i flera avstyrkande yttranden, förefaller honom *ytterst tveksamt*. Det är, säger han, nödvändigt att sörja för en betydande rörelsefrihet för forskningen, och en sådan synes »svårligen kunna uppnås i en byråkratisk organisation».

För den framtida organisationen erbjuda sig, säger föredragande statsrådet vidare, två alternativ: antingen en fristående anstalt under en särskild styrelse eller en mera direkt förbindelse med fiskeridirectionen. Det första alternativet är enligt statsrådets mening att föredraga ur principiell synpunkt. Det förefaller oss, som om denna principiella synpunkt bort få vara avgörande. Emellertid säges det stöta på praktiska svårigheter att genomföra det alternativet. Enligt vår uppfattning skulle det tvärtom lätt kunna genomföras på så sätt, att hydrografisk-biologiska kommissionen bibehölles i stort sett oförändrad och med i huvudsak nuvarande arbetsuppgifter, att anstalten för sötvattensfisket utbrötes ur fiskeristyrelsen

och ställdes under en särskild styrelse samt att båda institutionerna underställdes fiskeristyrelsen. Vad forskningen rörande östersjöfisket beträffar synes denna antingen kunna anförtros åt kommissionen eller åt en särskild för ändamålet tillskapad forskningsanstalt, som i så fall borde äga att förfoga över »Eystrasalt» på samma sätt som kommissionen över Skagerak.

Man skulle på detta sätt erhålla en organisationsform, som till alla delar motsvarade den, man för närvarande har i fråga om praktiskt taget all annan tillämpad forskning, t. ex. på jordbrukets område. Under lantbruksstyrelsen sortera t. ex. ett stort antal försöks-, forsknings- och kontrollanstalter, t. ex. de statliga: statens centrala frökontrollanstalt, statens växtskyddsanstalt och statens lanbrukskemiska kontrollanstalt, och de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna: Sveriges utsädesförening och Weibullsholms växtförädlingsanstalt. På motsvarande sätt förhåller det sig med forskningsanstalter inom andra områden.

Av de praktiska svårigheter, som anses stå i vägen för en organisation av ovan antydd art, nämner föredragande statsrådet först, att forskningsverksamheten på fiskets område är av ringa omfattning och att den med hänsyn till fiskets ställning i vårt lands näringsliv ej heller kan komma att bli av stor omfattning. Detta skäl synes knappast vara tungt vägande.

Vad först beträffar hydrografisk-biologiska kommissionens arbete inom havsfiskeforskningen torde det icke kunna göras gällande, att detta varit av ringa omfattning. Ej heller torde det kunna påstås, att havsfiskets ställning inom vårt lands näringsliv är alltför obetydlig för att motivera en fristående forskningsanstalt. Kommissionen har som bekant bedrivit såväl en praktiskt inriktad fiskeribiologisk forskning som även en rent vetenskaplig forskning av annan art, den utger en egen skriftserie med utomordentligt gott internationellt anseende och den upprätthåller ett betydelsefullt internationellt samarbete. Dess forskningsverksamhet har icke varit begränsad till Västerhavet utan även, ehuru i mindre skala, bedrivits i Östersjön. Med ökade resurser skulle kommissionen helt visst i större omfattning än hittills kunna ägna sig åt östersjöfiskets betydelsefulla problem. En dylik lösning torde vara att föredraga framför den ovan antydda möjligheten att tillskapa en fristående forskningsanstalt för östersjöfisket.

Med hänsyn till den stora roll östersjöfisket spelar synes en vidgad forskningsverksamhet vara starkt av behovet påkallad. Östersjöfisket har nämligen i stort sett ej genomgått samma utveckling som västkustfisket. Inför den hotande nedgången i fiskets lönsamhet ha också ostkustens fiskarorganisationer framfört krav på en utvidgad undersökningsverksamhet till hjälp åt ostkustfisket. Ett initiativ i detta syfte togs år 1946, då herr Lundberg i andra kammaren framlade en motion (II: 176), i vilken föreslogs, att fiskeriundersökningsfartyget Eystrasalt skulle hållas rustat

för fiskeriundersökningar hela året, ej blott 4—6 månader per år, och att en laborator och en assistent skulle anställas för undersökningarna. Jordbruksutskottet uttalade sig välvilligt om motionen. Under hänvisning till densamma föreslog därför lantbruksstyrelsen i sina petita hösten 1946, att en laboratorbefattning skulle inrättas vid styrelsens fiskeribyrå. I statsverkspropositionen till 1947 års riskdag föreslogs också en utvidgad undersökningsverksamhet i Östersjön i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, och på hösten 1947 inrättades en laboratorstjänst på lantbruksstyrelsens fiskeribyrå. Laboratorn fick till sitt förfogande det något utvidgade fiskerilaboratoriet på lantbruksstyrelsen, vilket benämndes laboratoriet för östersjöfisket.

I den nu framlagda propositionen rörande inrättande av en fiskeristyreelse har östersjöfisket blivit styvmoderligt behandlat, i det att nyssnämnda laboratorstjänst icke upptagits i förslaget. I stället förutsattes, att en av byråinspektörerna i den föreslagna fiskeristyrelsen skulle leda de undersökningar, som bedrivs genom »Eystrasalt».

Frånsett de principiella betänkligheter, som man i likhet med föredragande departementschefen måste hysa mot en sammankoppling av forskning och administrativt arbete, måste undersökningsverksamheten, som helt kräver sin man, komma att bli lidande genom en sådan anordning. En ökning av personalen för östersjöundersökningarna vore mera befogad men torde under nu rådande finansiella läge böra anstå. Det är emellertid av vikt, att den av 1947 års riksdag inrättade laboratorbefattningen för östersjöundersökningarna ej indrages utan alltjämt bibehålles, liksom det till laboratorns förfogande stående laboratoriet. Detta synes lämpligen kunna ske på så sätt, att laboratorn överföres till hydrografisk-biologiska kommissionen och att laboratoriet organiseras som en östersjöfilial till denna. Undersökningsfartyget Eystrasalt torde böra stå till filialens förfogande på ungefär samma sätt som Skagerak till kommissionens. Genom en anordning av nu antydd art skulle den praktiskt inriktade fiskeribiologiska forskningen komma att erhålla en större plats på kommissionens arbetsprogram än hittills. Även andra åtgärder i syfte att öka den fiskeribiologiska forskningen utan att därför beskära den hydrografiska borde måhända övervägas.

Vad återigen beträffar sötvattensfisket är det visserligen sant, att detta har en jämförelsevis blygsam ställning i vårt lands näringsliv. Det torde emellertid vara välbekant, att de svenska insjöarnas och vattendragens fiskproduktion är jämförelsevis liten per arealenhet. Produktionen torde emellertid genom lämpliga åtgärder kunna stegras högst avsevärt. En vidgad forskningsverksamhet rörande insjöfiskets problem synes vara en ofrånkomlig förutsättning för en dylik produktionsstegring. De arbeten, som redan utförts på vissa håll i vårt land, måste i detta avseende sägas

vara mycket löftesrika, och erfarenheterna från vissa främmande länder ge också stöd åt ovan uttalade uppfattning.

Det torde icke kunna bestridas, att forskningen rörande sötvattenfiskets problem blivit lidande på att dess chef måst ägna en betydande del av sin tid åt administrativa uppgifter. Det nu framlagda förslaget innebär så till vida en förbättring, att forskningen erhållit en mera fristående ställning. En för sötvattensfisket gynnsam utveckling av forskningen skulle emellertid främjas, om denna verksamhet utbrötes ur fiskeristyrelsen. En ökning av personalen vore i hög grad önskvärd, men torde under nuvarande förhållanden böra anstå. Oavsett om en utbrytning kommer till stånd eller icke, torde namnet böra ändras till förslagsvis Statens fiskeriförsök: sötvatten.

Den andra praktiska svårigheten att lösa fiskeforskningens organisationsproblem enligt det första alternativet uppges vara den, att forskningsverksamheten icke kan koncentreras till en plats utan måste förläggas till skilda orter. Det kan då befaras, säges det i propositionen, att om en särskild styrelse inrättas, den sammanhållande administrationen bleve geografiskt skild från verksamheten i övrigt, vilket skulle leda till bristande samarbete och effektivitet. Frånsett den omständigheten, att det är svårt att inse, varför dessa farhågor behöva vara större, om forskningen lyder under en särskild styrelse än om den är inordnad i den centrala fiskeristyrelsen, torde en hänvisning till jordbruksforskningen vara tillräcklig för att helt undanröja dessa farhågor. De flesta av de i det föregående nämnda forskningsanstalterna på jordbrukets område bedriva sin verksamhet i vitt skilda delar av vårt land, en del av dem ha verksamheten uppdelad på en huvudanstalt och en eller flera filialstationer, från Skåne till Norrbotten. Några olägenheter, t. ex. i form av bristande samarbete eller effektivitet, ha hittills icke försports av denna anledning, tvärtom har systemet med filialer visat sig mycket lämpligt, och flera av dessa anstalter ha med statsmakternas stöd under senare år utbyggt sitt filialsystem just i syfte att göra verksamheten mera effektiv.

De praktiska svårigheter, varom föredragande statsrådet talar, synas sålunda icke vara av den art, att de borde få stå i vägen för en lösning enligt det alternativ, som statsrådet ansett vara att föredraga ur principiell synpunkt. Däremot äro svagheter i det av statsrådet förordade alternativet uppenbara. Den utvidgning av styrelsen med fyra vetenskapsmän som föreslagits är sålunda icke tillräcklig för att den mångsidiga och vittomfattande forskningsverksamhet, det här gäller, skall bli tillräckligt allsidigt representerad. Ännu allvarligare synes det emellertid vara att ställa forskningsverksamheten direkt under en administrativ chef, som icke kan förväntas ha genom egen verksamhet förvärvat någon erfarenhet om forskningens arbetsmetoder. Jämförelsen med statens skogsforskningsinstitut

och försvarets forskningsanstalt är icke hållbar, ty båda dessa institutioner ha upprättats för att tillgodose forskningen och ha icke uppgifter av den art, som tillkomma ett centralt ämbetsverk.

I överensstämmelse med den av föredragande statsrådet uttalade principiella uppfattningen synes det följaktligen vara lämpligast att i enlighet med hittills rådande praxis inom svensk statsförvaltning låta den föreslagna fiskeristyrelsen få enbart administrativa arbetsuppgifter och överlåta försöks- och forskningsuppgifterna på särskilda forskningsanstalter under var sin styrelse, sorterande under fiskeristyrelsen. Av skäl, som närmare utvecklas i särskild motion, bör även fisketillsyningsmyndigheten utbrytas ur fiskeristyrelsen. Som en följd härav bör styrelsens namn ändras till fiskeristyrelsen.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta,

att hydrografisk-biologiska kommissionen bibehålles **med i huvudsak** nuvarande arbetsuppgifter,

att den nu till lanbruksstyrelsen knutna laboratorn för östersjöundersökningarna överföres till kommissionen och att i samband därmed laboratoriet för östersjöundersökningarna organiseras som en filial till kommissionen,

att undersöknings- och bevakningsfartyget för fiskets behov, Skagerak, även framgent får stå under överinseende av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län och disponeras av kommissionen,

att undersökningsfartyget Eustrasalt på motsvarande sätt får disponeras av laboratoriet för östersjöundersökningarna.

att undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket ställes under en särskild styrelse och benämnes förslagsvis Statens fiskeförsök: sötvatten,

att båda försöks- och forskningsanstalterna för fisket underställas fiskeristyrelsen,

att fisketillsyningsmyndigheten likaledes utbrytes ur fiskeristyrelsen, samt

att fiskeristyrelsen i övrigt organiseras i huvudsak på sätt Kungl. Maj:t föreslagit och erhåller namnet fiskeristyrelsen.

Stockholm den 18 februari 1948.

Hugo Osvald.

Emil Petersson.